

**მეოთხედი. როგორც ემყარება ინფლაციური
ინფლაციური ბაზრების**

ქეთევან კინძარიშვილი
ეკონომიკის დოქტორი

როგორც ცნობილია, ს. კომანდერის მიერ შემოთავაზებული დარგობრივი მაჩვენებლების დროითი მწკრივების ანალიზს ფიქსირებული ეფექტების მეთოდის გამოყენებით საფუძვლად უდევს დაშვება იმის შესახებ, რომ „განსხვავება ცალკეულ დარგებს შორის არ იცვლება დროის მიხედვით და შეიძლება მათი „დაჭერა“ წრფივი განტოლებების განსხვავებული მუდმივი წევრების საშუალებით. შედეგად, დარგების სპეციფიკური თავისებურებების მიხედვით კორექტირების შემდეგ შეიძლება დავუშვათ, რომ შესაბამის მრუდს აქვს ერთნაირი დახრილობა და სხვადასხვა მაჩვენებლების კავშირების ელასტიურობის მიღებული ყველა შეფასებები ეკონომიკისათვის არის ერთიანი“.ე.ი. ავტორს გამოჰყავს ხელფასის განტოლება, ხოლო შემდეგ-სამუშაო ძალაზე მოთხოვნილების განტოლება. ამ დროს სამუშაო ძალაზე მოთხოვნილების განტოლებებში შრომის დანახარჯები იზომება რეალური ხელფასით; დასაქმების შეფასებები გამოიყვანება ხელფასის განტოლებიდან.

ჩვენი შეფასებით, დარგებს შორის განსხვავების უცვლელობის (მუდმივობის) მტკიცება — საკმაოდ სადავოა. განსაკუთრებულად კი ეს ეხება, როგორც ცალკეული რეგიონის ეკონომიკის სტრუქტურული გარდაქმნის პერიოდს, ასევე მთლიანად ქვეყნის ეკონომიკას.

საინტერესო წინადადება რეგიონებს შორის უმუშევართა შრომის ბაზარზე სტრუქტურული შეუსაბამობის შეფასებისას დარგებისა და დასაქმების სახეების შესახებ გვხვდება კ. რიბინსკის ნაშრომში. ამ მიზნით გამოყენება სტრუქტურული შეუსაბამობის ორი ტიპის ინდექსი. პირველი განისაზღვრება ფორმულით

$$MM = 1 / 2 \times \text{VAR}(ui / N), \text{ სადა } u$$

U_i — i — კატეგორიის მიხედვით უმუშევრობის დონე (რეგიონი, საქმიანობის სახეობები და სხვა);

u — უმუშევრობის საერთო დონე, რომელიც განისაზღვრება უმუშევართა რაოდენობის შეფარდებით სამუშაო ძალასთან. ეს ინდექსი უჩვენებს „... რეგიონებში უმუშევრობის განაწილების დონეებს საქმიანობის სახეობის და სქესის მიხედვით. ის საშუალებას იძლევა წარმოდგენა ვიქონიოთ სამუშაო ძალის შესახებ, მაგრამ არ იძლევა ინფორმაციას მოთხოვნასა და მიწოდებას შორის თანაფარდობის შესახებ“.

მეორე ინდექსი განისაზღვრება ფორმულით.

$$MM^I = 2 \times [1 - \text{SUM}(N_i / N \times (U_i / U - V_i / V)^{1/2})], \text{ სადაც}$$

V_i — i კატეგორიის მიხედვით ვაკანსიის დონე (რეგიონი, საქმიანობის სახე და სხვა);

V — ვაკანსიის საერთო დონე;

N_i — გარკვეული საქმიანობის (პროფილის) მქონე სამუშაო ძალა აღებულ რეგიონში და სხვა;

N — საერთო (მთლიანი) სამუშაო ძალა. ეს ინდექსი პირიქით „ახასიათებს სამუშაო ძალაზე როგორც მოთხოვნას, ასევე მიწოდებას, რადგანაც ითვალისწინებს როგორც უმუშევართა რაოდენობას, ასევე ვაკანსიების რაოდენობას. იგი შეიძლება გამოვიყენოთ რეგიონების მიხედვით მოთხოვნისა და მიწოდების თანაფარდობის არათანაბარი განაწილების შესწავლისას“.

ჩვენი აზრით, საჭიროა მოკლედ განვიხილოთ კიდევ ერთი საინტერესო მეთოდიკა, რომელიც აგებულია შრომის ნაყოფიერების ინდექსის დაქვეითების (ზრდის) გამოყენებით ფარული უმუშევრობის განსასაზღვრავად. ლ. მილიაევა ფარული უმუშევრობის მასშტაბების შესაფასებლად გვთავაზობს განესაზღვროთ მიმდინარე წლის შრომის ნაყოფიერების გადახრა ბაზართან შედარებით. გამოთვლები სრულდებოდა ერთ-ერთი რეგიონის სტატისტიკური მონაცემების საფუძველზე. მაგ., 2008 წ. ფარული უმუშევრობის დონე შეადგენდა მთელი დასაქმებული მოსახლეობის 25,2%-ს, 2009 წ. — 7,4%, 2010 წ. — 0,2%. ასეთი დინამიკა ინვესტ მრავალ კითხვას, რაც გვაიძულებს ეჭვი შევიტანოთ მეთოდიკის ხარისხიანობაში. თუ იმასაც გავითვალისწინებთ, რომ ავტორი უშვებს შრომის

ბაზარზე სიტუაციის გამარტივებას (2003 წ. უმუშევრობა არ არსებობდა), მაშინ გამოთვლების შედეგები არ შეიძლება ჩაითვალოს სანდოდ. ჩვენი აზრით, მნიშვნელოვან ნაკლად უნდა ჩაითვალოს ის გარემოება, რომ შრომის ნაყოფიერება შეიძლება განისაზღვროს არა მხოლოდ ერთი ხერხით. გარდა ამისა, შრომის ნაყოფიერების განსაზღვრისას, ავტორი ეტყობა არ ითვალისწინებს სამეცნიერო ტექნიკური პროგრესის ზეგავლენას; ბოლო ათწლეულში გაჩნდა პრინციპულად ახალი ტექნოლოგიები, რომლებიც საშუალებას იძლევა გაიზარდოს შრომის ნაყოფიერება ცალკეულ ტექნოლოგიურ პროცესებში ათჯერ და მეტად.

მოვახდინოთ მეთოდიკების მეორე ჯგუფში შედეგების შეჯამება. მათი ღირსებები და ნაკლოვანებები ჩვენ ზემოთ აღვნიშნეთ. საერთო პრობლემად რჩება ინდექსების გამოთვლის ხერხი, რადგანაც ამა თუ იმ სტატისტიკური ხერხის (მეთოდის) გამოყენებით შეიძლება მიიღო აბსოლუტურად სხვადასხვა შედეგები, კიდევ უფრო დიდ პრობლემას წარმოადგენს მიღებული შედეგების ინტერპრეტაციის არაერთგვაროვნება.